



VDU Botanikos sode pagerbtas prof. Birutės Galdikas atminimas: gyvas palikimas, kuris turi augti toliau

Gegužės 10-ąją Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Botanikos sodas tapo vieta, kurioje prof. Birutės Galdikas atminimas skleidėsi per gyvus pokalbius apie žmogaus atsakomybę gamtai, mokslo galią keisti pasaulį ir ryšį su Lietuva, kuri viena iškiliausių lietuvių kilmės mokslininkų puoselėjo visą gyvenimą.

Vytauto Didžiojo universiteto informacija

Renginyje „In memoriam Birutė Galdikas“ susirinkę akademinės bendruomenės, diplomatijos, aplinkosaugos, mokslo, kultūros atstovai ir profesorę pažinoję žmonės dalijosi prisiminimais, mintimis apie jos darbus, lietuvišką tapatybę ir palikimą, kuris šiandien tampa ne tik atminimu, bet ir paraginiu veikti.



VDU prorektorė strateginei plėtrai ir finansams prof. Astrida Miceikienė

Renginį pradėjusi VDU prorektorė strateginei plėtrai ir finansams prof. Astrida Miceikienė pabrėžė, kad prof. Birutės Galdikas gyvenimas primena vieną svarbiausių dalykų: žmogus nėra pasaulio šeimininkas, o tik gamtos dalis: „Jos ryšys su Lietuva ir Lietuvos vardo garsinimas rodo, kad mokslininkui nėra sienų: jis turi eiti ten, kur dar nepažinta, ir ten, kur gamtai reikia pagalbos.“

Prof. Birutės Galdikas gyvenimas iš tiesų jungė skirtingus žemynus, valstybes ir kultūras. Gimusi lietuvių išeivių šeimoje, užaugusi Kanadoje, akademinę veiklą tęsusi Šiaurės Amerikoje ir visą gyvenimą paskyrusi orangutanų tyrimams bei apsaugai Borneo saloje, ji tapo pasaulinio masto mokslininke, kurios vardas neatsiejamas nuo primatologijos ir gamtosaugos istorijos. Apie šį platų, valstybių ribas peržengiantį prof. Birutės Galdikas gyvenimo kelią kalbėjo ir Kanados ambasadorė Lietuvoje Jeanette Sautner. Ji pabrėžė, kad prof. Birutė Galdikas savo darbais sujungė Lietuvą, Kanadą ir Indoneziją, o jos tyrimai iš esmės pakeitė pasaulio supratimą apie orangutanus, primatus ir biologinės įvairovės apsaugą.

„Profesorės Birutės Galdikas palikimas gyvas tiek Borneo miškuose, tiek tarptautinėje akademinėje bendruomenėje, tiek ir visų tų žmonių darbuose, kuriuos ji įkvėpė saugoti biologinę įvairovę“, – renginyje kalbėjo ambasadorė Jeanette Sautner.



Lietuvos Respublikos ambasadorius Kanadoje Egidijus Meilūnas, į renginio dalyvius kreipęsis vaizdo sveikinimu, prof. Birutę Galdikas įvardijo kaip vieną ryškiausių Lietuvos diasporos asmenybių, kurios darbai leido pasauliui aiškiau pamatyti, kad biologinė įvairovė nėra savaime suprantama duotybė: „Profesorės veikla man visada buvo išskirtinis pavyzdys, kaip vieno žmogaus atsidavimas gali pakeisti ne tik mokslą, bet ir mūsų santykį su supančiu pasauliu. Jos darbai padėjo pasauliui suvokti, kad biologinė įvairovė yra trapi ir reikalauja didelės mūsų atsakomybės.“

Jis taip pat pabrėžė, kad prof. Birutės Galdikas istorija yra ir Lietuvos diasporos istorija: pasakojimas apie žmones, kurie gyvendami svetur išlaiko ryšį su savo šaknimis ir kartu kuria globalų poveikį.

Asmenišką ir jautrų prisiminimą renginyje išsakė prof. Birutės Galdikas sūnus Frederix Galdikas, atstovavęs „Orangutan Foundation International“. Dėkodamas

susirinkusiems, į publiką jis kreipėsi lietuviškai, papasakodamas, kad paskutinėmis gyvenimo dienomis profesorė savo artimiesiems perdavė du didžiausius norus: turėti Lietuvos pilietybę ir savo vardo lietuvišką pašto ženklą. Šie norai nuskambėjo kaip labai asmeniškąs liudijimas apie jos ryšį su Lietuva, kurio nenutraukė nei atstumas, nei laikas.

Baltijos aplinkos forumo direktorius Žymantas Morkvėnas prof. Birutę Galdikas prisiminė ne tik kaip pasaulinio garso mokslininkę, bet ir kaip neeilinės empatijos žmogų. Kalbėdamas apie profesorės netektį jis akcentavo, kad jos buvimas pasaulyje atsverdavo daug mūsų visų žmogiško egoizmo, o svarbiausia jos savybė buvo gebėjimas jausti kitas gyvas būtybes ne kaip tyrimo objektus, bet kaip bendro pasaulio dalyvius: „Tai žmogus, kurio buvimas darė mus šiek tiek geresnius. Jos empatija nežmogiškoms būtybėms šiandien, šeštojo masinio rūšių nykimo akivaizdoje, yra viena svarbiausių pamokų mums visiems.“



Prof. Vida Mildažienė

Prisiminimų ir pranešimų dalyje daug dėmesio teko prof. Birutės Galdikas lietuviškosios tapatybės temai. Prof. Vida Mildažienė kalbėjo apie asmeninį santykį su mokslininke, jos pirmuosius apsilankymus Lietuvoje, baltiškų šaknų

svarbą ir tai, kad pati prof. Birutė Galdikas savo ryšį su gamta siejo ir su lietuviška kilme. Pasak prof. Vidos Mildažienės, šiandien svarbu ne tik prisiminti profesorės darbus, bet ir pasirūpinti, kad jos vardas, idėjos ir atsakomybės gamtai žinia liktų jaunosios kartos sąmonėje.

Būtent ši mintis renginyje tapo viena pagrindinių: prof. Birutės Galdikas palikimą reikia ne tik pagerbti, bet ir išsaugoti, perduoti, paversti pažinimu. Tam planuojamos įvairios iniciatyvos – nuo paskaitų mokyklose iki informacinių stendų muziejuose, soduose, gamtos, istorijos ir mokslo pažinimo erdvėse. Apie tai kalbėjo ir renginyje dalyvavęs Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos kancleris Povilas Poderskis, paminėjęs, kad prof. Birutės Galdikas veiklą pristatantys stendai atsiras Lietuvos jūrų muziejuje, Tado Ivanausko zoologijos muziejuje, Saugomų teritorijų tarnybos gamtos mokyklose ir kitose erdvėse, kuriose su jos istorija galės susipažinti vaikai, jaunimas ir plačioji visuomenė.

Renginyje prof. Birutės Galdikas asmenybės ir darbų svarbą mokslui, ugdymui bei jaunajai kartai taip pat pabrėžė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto viceministras Jonas Petkevičius, apie asmeninį ryšį su mokslininke dalijosi Lietuvos sveikatos mokslų universiteto profesorius Dainius Pauža, o edukacinę jos idėjų tąsą vėliau pranešime aptarė mokytoja Elena Matulaitienė.

Žurnalistė ir kelionių laidų vedėja Neringa Skrudupaitė pranešime „Edeno sode su prof. Birute Galdikas“ dalijosi pasakojimu iš Borneo salos, orangutanų tyrimų ir apsaugos stovyklos, kurioje ji rinko dokumentinę medžiagą apie profesorės veiklą, orangutanų globą ir gamtosaugos misiją. Jos pasakojime prof. Birutės Galdikas darbai atsivėrė per vietas, žmones, mišką ir gyvą kasdienį rūpestį tais, kuriems žmogaus veikla dažnai palieka vis mažiau erdvės išlikti.



Renginio metu oranžerijos hole taip pat atidaryta keliautojos ir gamtos fotografės Eglės Aukštakalnytės-Hansen Borneo orangutanų fotografijų paroda „Orang’utan – Miško žmogus“. Paroda VDU Botanikos sode veiks iki gegužės 18 dienos, vėliau bus perkelta į VDU Gamtos mokslų fakultetą, o dar vėliau keliaus ir į kitus Lietuvos muziejus bei erdves.

Po pranešimų ir parodos atidarymo renginys tęsėsi prof. Birutės Galdikas ažuolų giraitėje: čia vyko Kauno valstybinio lėlių teatro aktorių programa vaikams, edukacinės veiklos ir bendras susitikimas gamtos apsuptyje.

Simboline renginio pabaiga tapo ažuoliuko sodinimas prof. Birutės Galdikas ažuolų giraitėje, kurią ji labai mylėjo ir, būdama Lietuvoje, visada aplankydavo. Pasodintas atminimo ažuolas išaugintas iš jau žuvusio, Kupiškio rajone augusio Terpeikių ažuolo gilės. Tad šis medis VDU Botanikos sode įleido šaknis ne tik kaip atminimo ženklas, bet ir kaip gyva tąsa: iš vieno Lietuvos ažuolo istorijos išaugęs kitas medis, skirtas mokslininkei, kuri visą gyvenimą mokė, kad gamtos apsauga nėra ir negali būti primesta iš šalies, bet mūsų visų prisiimta atsakomybė ateities kartoms.